

HET IN GEVANGENSCHAP VERZORGEN EN KWEKEN VAN DE VIERSTREEP-RATTENSLANG (*ELAPHE QUATUORLINEATA*-SPP.).

Emanuele Cimatti,
Via Volterra 7,
40135 Bologna, Italië.
E-mail: tov9602@iperbole.bologna.it

INLEIDING

De vierstreep-rattenslang (*Elaphe quatuorlineata*-spp.), leeft in de Balkanstaten, in Griekenland en Italië. De jongen zijn lichtgrijs van kleur, met een zwarte tekening op de kop (een zwarte band op het voorhoofd die de ogen verbindt) en met in de lengte lopende rijen grote, donkere vlekken. De volwassen en halfwas dieren zijn na vier jaar licht of donkerbruin met vier zwarte strepen die over het lichaam lopen.

De herpetologen onderkennen drie ondersoorten:

- de vierstreep-rattenslang (*Elaphe quatuorlineata quatuorlineata*), ook wel de westerse vierstreep-rattenslang genoemd, met het typische patroon zoals boven beschreven;

Jonge *Elaphe quatuorlineata quatuorlineata* in het wild.
Foto: Stefano Pavan

Elaphe quatuorlineata quatuorlineata met eieren. Foto: Stefano Pavan

- de Bulgaarse of oostelijke vierstreep-rattenslang (*Elaphe quatuorlineata sauromates*), aanwezig in de steppes van noordoostelijk Griekenland, Zuidoost-Bulgarije, Klein-Azië en Iran; de volwassen dieren van deze ondersoort behouden gewoonlijk hun jeugd patroon;
- de vierstreep-rattenslang van de Egeïsche eilanden (*Elaphe quatuorlineata muenteri*), alleen levend op de Egeïsche eilanden; het volwassen patroon wordt gekenmerkt door een erg homogene kleur (lichtgrijs of bruin), zonder vlekken of strepen.

In Italië treffen we alleen *Elaphe quatuorlineata quatuorlineata* aan. Zij komt voor in het centrum en het zuiden van het schiereiland (van Toscane tot Sicilië), waar jonge en volwassen dieren worden rondgedragen bij traditionele slangenprocessies en religieuze festivals (bijvoorbeeld St.-Domenico in Cocullo - Abruzzes). Haar woongebied wordt vooral gevormd door mediterrane struikvegetatie, rotsachtige, droge

HET IN GEVANGENSCHAP VERZORGEN EN KWEKEN VAN DE VIERSTREEP-RATTENSLANG (ELAPHE QUATUORLINEATA-SPP.).

hellingen en steenachtige struikbossen, vaak in de buurt van rivieren of plassen, waar ze overdag en gedurende de schemering actief is bij een temperatuur van 24-34° C (75.2-93.2° F). Ze is een grote slang die een lengte kan bereiken van ongeveer 250 centimeter (98.4 inch) en ze kan bijna 10 cm (3.9 inch) in diameter worden.

De vierstreep-rattenslang is schuw, tam en vreedzaam. Ze is vrij traag, maar ze is een goede klimmer en zwemmer. In principe vangt ze kleine en middelgrote zoogdieren zoals muizen, ratten, eekhoorns, marmotten, jonge konijnen, wezels, veldmuizen, maar ook wel eieren en nestjongen, vogels en hagedissen.

De vierstreep-rattenslang is ovipaar en kan tot achtien eieren leggen. De jongen zijn 25-35 centimeter (9.8-13.7 inch), met een man/vrouw-verhouding van 1,8. Na de eerste vervelling beginnen ze kleine hagedissen en zoogdieren te eten en groeien ze erg snel.

GEVANGENSCHAP

De vierstreep-rattenslang heeft een groot en goed geventileerd terrarium nodig. De bodem zou bedekt

Elaphe quatuorlineata quatuorlineata, uit het ei kruipend.
Foto: Stefano Pavan

Elaphe quatuorlineata quatuorlineata, uit het ei kruipend.
Foto: Stefano Pavan

moeten zijn met gladde grindstenen, enkele rotsblokken en stukken kurkschors om grote schuilplaatsen te creëren. Enkele takken en een grote waterbak zijn ook noodzakelijk. Er moet worden gezorgd voor een bodemverwarming of een warmtelamp.

Ze hebben een dagtemperatuur van 28-33° C (82.4-91.4 °F) nodig en een nachttemperatuur van 22-25° C (71.6-77 °F).

Onvolwassen vierstreep-rattenslangen voeden zich met kleine en niet al te grote muizen (dood en levend). Volwassen dieren eten muizen, ratten, hamsters, kuikens en eieren van duiven, kwartels en kippen (het is beter om de eieren diep te vriezen om het risico van salmonellose te verminderen).

Drie tot vijf maanden winterslaap bij 10-15° C is aan te raden, ook al is die niet absoluut noodzakelijk. Gedurende deze maanden stoppen de vierstreep-rattenslangen meestal met eten.

KWEKEN

De dieren paren in het voorjaar na de winterslaap. De copulatie duurt meestal 3-5 uur en wordt na vijf dagen

herhaald. Gedurende de paartijd eet de man niet, terwijl de vrouwen altijd uitgehongerd zijn. De zwangerschap duurt ongeveer 70 dagen. De vrouwen liggen uren op de bodemverwarming of op een tak onder de warmtelamp. Ze leggen vier tot achttien eieren van 60x30 mm, die na 60 dagen (55-65) uitkomen bij 27-30° C (80.6-86° F), met een luchtvochtigheid van 90-100% (au bain marie).

Na hun eerste vervelling (5-7 dagen na de geboorte) eten de pasgeboren slangen naakte muisjes. Vaak beginnen ze het volgende voorjaar of aan het eind van de winter te eten. De gegevens van tabel 1 laten zien, dat de vierstreep-rattenslang typisch een slang uit een warm klimaat is. Ze heeft lange perioden nodig met een hoge temperatuur om succesvol te kweken. Dit blijkt ook uit haar geografische verspreiding. Bovendien is ze een zwaar dier, vooral tijdens de zwangerschap hebben de vrouwtjes veel voer nodig om goede

- 1: een warmtebron die een temperatuur garandeert van 30-32° C, in een zone van het terrarium;
- 2: overvloedig voedsel; dit laatste geldt zeker voor de vrouwtjes tijdens de kweekperiode.

De warmtebron kan worden gevormd door een warmteplaat, warmtekabel of simpelweg een gloeilamp boven een rots geplaatst die zo een hot spot vormt. Deze moet aan zijn in de periode van april tot juli om het voortplantingsgedrag te stimuleren.

Als alternatief voor het voeren van zoogdieren (muizen en ratten) is het mogelijk de westelijke vierstreep-rattenslang met kippeneieren te voeden. Die zijn voedingsrijk en rijk aan eiwitten. Bovendien zijn ze ook erg goedkoop, makkelijk te krijgen en te bewaren. Op deze manier is het mogelijk om een heleboel makkelijk voedsel ter beschikking te hebben gedurende de kweekperiode (tot 4-5 kippeneieren per week). Het enige advies is om ze goed te wassen en ze

Jaar	eier leggen	aantal eieren	aantal jongen	temperatuur ° C (3)	muizen (4)
1995	28 juni	6	6	30-34	14
1996(1)	6 juli	10	0	24-26	3
1996(2)	12 juli	8	0	24-26	2
1997(1)	17 juli	8	0	24-26	2
1997(2)	20 juli	8	0	24-26	1
1998	24 juni	8	0	24-26	1
1999	2 juli	8	6	28-30	7

Tabel 1: Gegevens van de kweek in gevangenschap van de vierstreep-rattenslang (*Elaphe quatuorlineata quatuorlineata*). (1,2): gedurende 1996 en 1997 legden twee verschillende vrouwtjes eieren; (3) gemiddelde temperatuur op de bodem; (4) aantal dode volwassen muizen die werden gevoerd tussen maart en juni.

eieren te ontwikkelen.

Dit alles suggereert, dat de vierstreep-rattenslang om goed in gevangenschap te worden gehouden, twee belangrijke factoren nodig heeft:

minstens twee weken in te vriezen. Deze methode vermindert het risico op salmonellose (darmziekte veroorzaakt door *Salmonella-spec.*), die zou kunnen

HET IN GEVANGENSCHAP VERZORGEN EN KWEKEN VAN DE VIERSTREEP-RATTENSLANG (ELAPHE QUATUORLINEATA-SPP.).

worden overbracht door uitwerpselen van de kip op de eierschaal. Tijdens het bevroren barsten de eierschalen een beetje, maar als ze zijn ontdooid, vormt het eiwit een goede reukprikkel voor de vierstreep-rattenslang. Bijna alle volwassen slangen hebben dit soort voedsel geaccepteerd.

CONCLUSIE

Vierstreep-rattenslangen zijn niet erg geliefd bij reptielenhouders. Grote slangen, zoals veel Noord-Amerikaanse soorten (*Elaphe obsoleta obsoleta*, *Elaphe obsoleta quadrivittata*, *Elaphe obsoleta spiloides*) en sommige uit Oost-Azië (*Elaphe taeniura-*

ssp., *Elaphe schrenckii-ssp.*, *Elaphe radiata*, *Elaphe moellendorffi*) wekken meer interesse en nieuwsgierigheid. Vierstreep-rattenslangen hebben niet de prachtige kleuren en patronen van deze andere Elaphes, maar ze zijn erg vreedzaam en tam (ze bijten nooit), zijn erg sterk en krachtig en ze eten goed in gevangenschap. Het enige gebrek is dat het uitzonderlijke knaagdiereters zijn, evenals trouwens *Elaphe obsoleta-ssp.* en *Elaphe taeniura friesei* dus dat is een belangrijk feit om aan te denken als de vierstreep-rattenslang in je kooien komt.

Vertaling uit het Engels: Jan van Duinen.

